

dr hab. Monika Kaczmarek-Śliwińska
Katedra Komunikacji Społecznej i Public Relations
Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 19.01.2025 r.

**Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Anny Agnieszki Skiby
pod tytułem: „Media społecznościowe w komunikowaniu politycznym na przykładzie
przedterminowych wyborów prezydenckich w Rzeszowie”.
promotor: dr hab. Anna Siewierska, prof. UR**

Temat rozprawy

Niniejsza recenzja rozprawy doktorskiej przygotowana została na podstawie Uchwały Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Komunikacji Społecznej i Mediach z dnia 15.11.2024 r. Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie.

Rozprawa doktorska pani magistry Anny Agnieszki Skiby recenzowana jest w zakresie nauk o komunikacji społecznej i mediach, a jej temat to: „Media społecznościowe w komunikowaniu politycznym na przykładzie przedterminowych wyborów prezydenckich w Rzeszowie”. Rozprawa doktorska została przygotowana pod kierunkiem naukowym prof. UR dr hab. Anny Siewierskiej-Chmaj.

Doktorantka podjęła temat aktualny ze względu na praktykę i interesujący naukowo. O ile istnieją już prace doktorskie podejmujące tematykę mediów społecznościowych w komunikowaniu politycznym, o tyle czynnikiem zwiększającym wartość pracy jest aspekt lokalny.

Zaproponowany temat rozprawy jednoznacznie i bez wątpliwości wpisuje się w zakres dyscypliny nauki o komunikacji społecznej i mediach. Świadczą o tym zarówno cele pracy, hipotezy, jak i zaproponowany przez Doktorantkę warsztat naukowy.

Pytania i hipotezy badawcze

Doktorantka określiła hipotezę główną oraz tezy pracy, jak poniżej:

Hipoteza główna: poprzez media społecznościowe można wypracować skuteczny model komunikacji politycznej ze społeczeństwem – zarówno w trakcie kampanii wyborczej, jak i po jej zakończeniu, a właściwie wypracowany model stanowi drogę do sukcesu społeczno-politycznego,

oraz tezy, jak poniżej:

1. Im bardziej treści komunikacji w mediach społecznościowych dopasowane są do oczekiwań wyborców, tym większe poparcie dla kandydata i samorządu lokalnego.
2. Im większy stopień współpracy kandydata ze wspólnotą lokalną, przy uwzględnieniu istotnej roli kobiet, tym większa szansa na zintegrowanie społeczeństwa ponad podziałami i osiągnięcie sukcesu wyborczego.

Na podstawie wyводу przedstawionego przez Doktorantkę w części teoretycznej rozprawy oraz analizie wyników badań przeprowadzonych w ramach niniejszej dysertacji zawartych w części empirycznej, można stwierdzić, że udało się pozytywnie zweryfikować postawioną hipotezę badawczą oraz tezy.

1. Omówienie struktury rozprawy i jej poszczególnych części wraz z merytoryczną oceną rozprawy i warsztatu badawczego

Rozprawa doktorska składa się z następujących części: wstępu, czterech rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisów: wykresów, fotografii, tabel, ramek, grafik oraz streszczenia.

Zaproponowana przez Doktorantkę struktura pracy jest logiczna, przejrzysta i uzasadniona merytorycznie. Praca doktorska mgr Anny Agnieszki Skiby posiada wyraźnie wyodrębnioną część teoretyczną (rozdziały I-II) i empiryczną (rozdziały III-IV). Zarówno rozdziały teoretyczne (I-II), jak i empiryczne (III-IV) oceniam jako wypełniające przesłanki wynikające z Ustawy (art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce).

Autorka w wystarczającym stopniu przyswoiła i opanowała wiedzę teoretyczną, wprowadzającą w kluczowe aspekty tematyki rozprawy, jak i dającą fundament dla zaprojektowania i przeprowadzenia procesu badawczego.

Doktorantka dobrze porusza się w omawianej materii, jak również sprawnie posługuje się aparatem pojęciowym.

We Wstępie Doktorantka zarysowała tło podejmowanej tematyki, omówienie poszczególnych rozdziałów pracy. Tutaj także znalazły miejsce hipoteza główna i tezy pracy. Doktorantka zamieściła tu także omówienie metodologii badań.

W rozdziale pierwszym – *Media społecznościowe jako narzędzie komunikacji politycznej* - Doktorantka dokonała wprowadzenia do kluczowego obszaru tematyki pracy doktorskiej. Tutaj znalazły się informacje porządkujące różne podejścia do mediów społecznościowych jako medium komunikacji w ogóle. Doktorantka wyjaśniła pojęcia i terminy używane w pracy. Dokonała również charakterystyki wybranych kanałów społecznościowych osadzając je we właściwych ramach czasowych.

W pierwszym rozdziale Doktorantce zdarzyły się opisy czy nawiązania do treści, które można było ominąć, ponieważ są dziś powszechnie znane, a dla samej treści pracy nie wnoszą istotnego wkładu - na przykład na s. 10 Doktorantka pisze: „Użytkownicy Internetu nie tylko odbierają wiadomości, ale je tworzą i dzielą się nimi”.

Z drugiej strony znajdują się treści bardzo wartościowe dla pracy, które warto byłoby pogłębić – np. na s. 10 Doktorantka wskazała rozwój cywilizacji według Alvina Tofflera, gdzie interesujące byłoby rozwinięcie trzeciego etapu, czyli ery informacji.

Doktorantka wprowadza także treści, które znów warto byłoby omówić szerzej. Np. na s. 11 wymienione zostały cechy, które dedykowane są tzw. nowym mediom. Cechy te nie są oznaczone źródłem, co sugeruje, że to Doktorantka jest autorką tej części opracowania. Ale jeśli tak jest, to warto byłoby wyjść poza jedynie wymienienie cech typu: interaktywność, wirtualność, cyfrowość, usieciwienie, hipertekstualność.

Inną zauważoną przeze mnie rzeczą jest odwoływanie się czasami do źródeł, które nie są najnowszymi źródłami. O ile w przypadku odniesień do teorii warto uwagi jest przywoływanie ich ze starszych wydań, o tyle opisywanie aktualnej charakterystyki mediów społecznościowych i posługiwanie się źródłem mających 12 lat może wpływać na niewłaściwy opis środowiska (przypis 11, s. 12). Zdarzyły się także skróty myślowe (np. s. 13 – media społecznościowe opisane w taki sposób, że to osoby korzystające z nich podejmują decyzję o tematyce podejmowanej i publikowanej. A gdzie algorytmy?).

W rozdziale I Doktorantka zamieściła grafiki w wersji anglojęzycznej, podczas gdy całość pracy pisana jest w języku polskim. W takich sytuacjach stosuje się jednak tłumaczenie materiałów pomocniczych.

Zdarzają się treści nieoznaczone źródłami (np. s. 15/16).

Pojawia się także odmiana social media według polskiej gramatyki, np. social mediów (s. 16).

Doktorantka używa często technikę wymieniania cech, narzędzi itp. Dość często nie ma oznaczonego źródła (np. s. 26). Podobnie ze sformułowaniami, które wydają się być interesujące, ale nie można ich zweryfikować, ponieważ brak źródła (np. s. 27: „W dobie fake newsów, ludzie – zwłaszcza młodzi i w średnim wieku – poszukują dostępu do rzetelnych informacji”). Doktorantka używa sformułowań, które nie zostały wytłumaczone, choćby skrótowo, np. content (s. 27).

Nie znajduję uzasadnienia dla niektórych treści – np. opisywanie funkcjonalności poszczególnych mediów społecznościowych czy też przytaczanie nazwisk/nicków najpopularniejszych polskich youtuberów.

W rozdziale drugim – *Nowe media w życiu społecznym i politycznym* - Doktorantka omówiła rolę mediów społecznościowych w życiu społecznym i w życiu politycznym. Doktorantka krótko zaprezentowała rolę mediów społecznościowych na poszczególnych szczeblach realizacji polityki – samorządowym czy w polityce światowej. W rozdziale tym ujęte zostały także czynniki warunkujące wyborczy sukces (w perspektywie mediów społecznościowych) oraz wpływ nowych mediów na politykę.

Także w tym rozdziale zdarzyły się Doktorantce truizmy, np. na s. 41 (nawiązywanie kontaktów z innymi).

Grafiki, które zostały zamieszczone w tym rozdziale posiadają oznaczenie źródeł w wersjach niepełnych – brak pełnej ścieżki dostępu.

Całkowicie zbędne wydają mi się treści dotyczące nowych zawodów czy uzyskiwanych dochodów (s. 44-45).

Brakuje także definicji wskazywanych elementów, np. fakenews (s. 45) czy hiperrzeczywistość (s. 47).

Bardzo interesująco zapowiadał się podrozdział 2.2 istota mediów w życiu politycznym. Szkoda, że treści tam zawarte nie zostały odpowiednio pogłębione i poszerzone. Z pewnością znacząco wpłynęłoby to na wartość merytoryczną pracy.

W rozdziale tym Doktorantka ujęła m.in. statystyki profilu Konrada Fijołka. Niestety dane nie są opatrzone datą, więc trudno zorientować się, o jakim momencie aktywności online jest mowa.

Zdarzają się cytowania źródła wtórnego, podczas gdy bogatsze byłoby opieranie się o źródło pierwotne (np. przypis 52).

W rozdziale II znajduje się bardzo interesujący podrozdział 2.6 Działalność polityczna w Internecie i mediach społecznościowych (s. 55-62).

W rozdziale 2.8 Doktorantka w interesujący sposób opisała pierwsze próby łączenia technologii z wyborami politycznymi podając za przykład wybory do Kongresu Stanów Zjednoczonych. Warto było uzupełnić te treści także o przykład rodzimy i pierwsze wykorzystanie Internetu w polskich wyborach politycznych (wybory prezydenckie 2000 r. – użycie internetu przez Aleksandra Kwaśniewskiego).

W tym samym podrozdziale 2.8 Doktorantka nawiązała do elektronicznej demokracji według Martina Hagera, ale nie zostało to odpowiednio pogłębione. Podobnie jak wcześniej, pogłębienie tych treści mogłoby pozytywnie wpłynąć na jakość opisywanego tematu. Identyczna sytuacja ma miejsce na s. 67-68, gdzie Doktorantka opisuje elektroniczną demokrację / e-demokrację. Treści te, kontynuowane na s. 69 wydają się być opisane szerzej, ale dodatkowe pogłębienie ich wpłynęłoby na znacznie wyższą jakość pracy.

W niektóre części pracy wkradł się chaos i dobrze byłoby uporządkować treści, np. na s. 72. Społecznie niezwykle istotny wątek pojawił się na s. 74 – wątek dotyczący głosowania elektronicznego, które mogłoby wpłynąć na zwiększenie dostępności oraz wyższą frekwencję wyborczą.

Trzeci rozdział recenzowanej dysertacji – *Analiza zawartości mediów społecznościowych kandydatów i ich poparcia* – stanowi omówienie wyborów przedterminowych w Rzeszowie pod kątem tematyki pracy. Doktorantka omówiła sylwetki kandydatów na urząd prezydenta miasta Rzeszowa oraz opisała sposób prowadzenia oficjalnych kont w mediach społecznościowych podczas kampanii. Doktorantka dokonała analizy elementów wizualnych wykorzystywanych podczas kampanii wyborczej (fotografie, grafiki wyborcze i inne materiały kampanijne). Elementy te zostały poddane analizie ze względu na ich treść, jak i formę.

Doktoranta zamieściła w tym rozdziale sporo elementów graficznych. Przy części z nich można byłoby rozważyć zmniejszenie rozmiaru.

Tutaj także znajdują się opisy biogramów kandydatów w przedterminowych wyborach na urząd prezydenta Rzeszowa, jednakże widać, że niektóre opisy są bogatsze. Warto byłoby elementy, które później mogą być porównywane, tworzyć według tego samego schematu.

W opisach Doktorantka zamieszcza odwołanie do np. psychologii (s. 95), jednakże nie podano źródła, co jest istotne dla weryfikacji treści, ponieważ dotyczy innego obszaru.

Dane zawarte na wykresach (np. wykres 4) znajdują się w formie trudnej do analizy. Trzy pierwsze kategorie wykresu pochodzą z jednego obszaru (treści komunikatów tekstowych), natomiast czwarta kategoria dotyczy emocji i częściowo może nachodzić na trzy pierwsze kategorie.

Bardzo interesujący podrozdział 3.3 Kontrowersje wizerunkowe w trakcie kampanii. W podrozdziale tym warto było zamieścić grafiki o mniejszym rozmiarze, jak również zastanowić się nad zasadnością części zamieszczonych grafik. Podobnie również interesujący jest podrozdział 3.4 Analiza kont kandydatów w serwisie Instagram.

Czwarty rozdział dysertacji – *W poszukiwaniu optymalnego modelu komunikacji politycznej ze społeczeństwem* – jest obrazem elementów składających się na kampanię wyborczą ze wskazaniem aspektów mogących stanowić o przewadze wyborczej. W rozdziale tym Autorka zamieściła także wywiad ze zwycięzcą przedterminowych wyborów prezydenckich w Rzeszowie panem Konradem Fijołkiem.

Treści rozdziału czwartego są interesujące, jednakże znów warte pogłębienia. W niektórych miejscach zauważalny jest brak pomysłu na strukturę tego rozdziału. Nie ukrywam, że ten rozdział jest najtrudniejszym pod kątem struktury, gdyż mieści w sobie elementy z różnych kategorii.

Bardzo interesujący wywiad z kandydatem, który wygrał przedterminowe wybory, panem Konradem Fijołkiem. Również interesujące byłyby wywiady z pozostałymi kandydatami, a następnie zestawienie kluczowych treści (np. kwestia świadomości aktywności online dla procesów wyborczych).

W Zakończeniu Doktorantka przedstawiła najważniejsze konkluzje wynikające z podjętych analiz i studiów literaturowych.

W pracy doktorskiej Autorka zawarła także bibliografię, którą oceniam jako adekwatną do podjętego tematu. Znajdują się tam źródła polskie i zagraniczne, starsze i te najbardziej aktualne. Bibliografia cechuje się różnorodnością i wypełnia wymogi stawiane pracom doktorskim. Niektóre źródła powinny jednak być zastąpione źródłami wyższej jakości, np. źródło pojawiające się w przypisie 28.

Doktorantka zamieściła także: spisy wykresów, spisy fotografii, spisy tabel, spisy ramek, spisy grafik oraz streszczenie dysertacji doktorskiej.

Uwagi redakcyjne

Praca doktorska powinna odznaczać się szczególną starannością i dbałością o szczegóły. W przedstawionej do recenzji pracy Autorce nie udało się uchronić przed błędami natury stylistycznej czy technicznej, które nie wpływają na wartość merytoryczną pracy. Z pewnością warto zadbać o korektę językową i redakcję tekstu. W niektórych fragmentach pracy zdarzają się sformułowania z błędami językowymi (błędy stylistyczne, interpunkcyjne, zbyt potoczny język i in.).

Dyskusja

Wywołując dyskusję, która przypuszczalnie pojawi się w trakcie publicznej obrony rozprawy, chciałabym zasygnalizować Doktorantce następujące pytania:

1. Jak, według Pani, będzie wyglądać użycie mediów społecznościowych w komunikowaniu politycznym w najbliższych wyborach lokalnych?
2. Jakie zmiany prognozuje Pani w użyciu mediów społecznościowych w komunikowaniu politycznym na gruncie lokalnym?

Wniosek końcowy

Zaprezentowane w recenzji opinie, mające na celu posłużyć ostatecznej ocenie przedstawionej rozprawy doktorskiej magistry Anny Agnieszki Skiby, pozwalają pozytywnie ocenić przygotowaną pracę. Pomimo wskazanych w recenzji uwag krytycznych, stwierdzam, iż wniosek o dopuszczenie Pani magistry Anny Agnieszki Skiby do kolejnych etapów przewodu doktorskiego jest uzasadniony.

Recenzowaną rozprawę doktorską oceniam jako wypełniającą zapisy (art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Zarówno części teoretyczne, jak i empiryczne, wskazują na świadomość naukową i badawczą Doktorantki. Podjęty temat uznaję za interesujący poznawczo, a jednocześnie niezwykle użyteczny dla praktyki rynkowej.

Przedłożona do recenzji praca wykazała wiedzę Doktorantki w zakresie nauk o komunikacji społecznej i mediach oraz dowiodła umiejętności realizowania badań naukowych, jak również konstruowania wniosków. Dysertacja spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzam, że rozprawa doktorska Pani magistry Anny Agnieszki Skiby spełnia wymogi ustawowe w myśl przepisów zawartych we wstępie recenzji, co pozwala mi wyrazić pozytywną opinię w kwestii dopuszczenia Pani mgr Anny Agnieszki Skiby do kolejnych etapów przewodu doktorskiego.

.....
podpis Recenzentki